

- 17 βαίωσιν. ἔγινε τὸ παρὸν. παρακαλώντας νὰ τὸ ὑπογράψουν
 18 καὶ. ἀξιόπιστοι μάρτυρες εἰς ἀσφάλειαν καὶ τὰ ἑξῆς.—
 2^a X. 19 « σταμάτης γρυπάρης μάρτυρας: —
 3ⁿ X. 20 « Λεονάρδος δεπάστας μάρτυρας

- 1ⁿ X. 21 μανόλης. καλέργης. Καν-
 22 τζιλιέρης. μὲ θέλημα τῆς
 23 ἀντριάνας. ἔγραψα. καὶ βε-

βαιώνω.

Verso

- 4ⁿ X. 1 πούλησις τοῦ πρα-
 2 γμάτου (σ)τοῦ τζιγκοῦ-
 3 ρι πονεμ...
 4 ἀπὸ τὴν ἀντριάνα
 5 διὰ ρεάλ(ια) φ. 100

ῥ=στοῦ τζιγκοῦρι, ἐν συνδυασμῷ καὶ πρὸς Verso 2-3. 8=ἐξοδιασμόν. 8-9=prezzo, pretium, τίμημα. 14 προικίση, χαρίση.

5

Πώλησις ἀμπέλου

Χάρτης δίφυλλος
 0,180 × 0,140

1769, Δεκεμβρίου 15
 Σίφνος

Ὁ Ἀποστόλης Μπάος πωλεῖ καὶ παραδίδει πρὸς τὸν ἐξάδελφόν του Κωνσταντάκη Μπάον τὸ εἰς αὐτὸν ἀνήκον ἥμισυ (ἐξ ἀδιαιρέτου) μιᾶς ἀμπέλου κειμένης εἰς θέσιν Ὁρνιθοῦ, ἣν εἶχον ἀγοράσει ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὸν ἀγοραστήν παρὰ τῆς Μαργαριτιῶς τοῦ ποτε Φιλιππάκη Γοζαδίνου, ἀξίας ἐνενήκοντα ρεαλίων, ἐκ τῶν ὁποίων αὐτὸς ἔλαβε τὰ εἰς αὐτὸν ἀνήκοντα ρεάλια τεσσαράκοντα πέντε. Πρὸς βεβαίωσιν δὲ καὶ ἀσφάλειαν ἔγραψε τὸ παρὸν ἰδιοχείρως.

Τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐγγράφου τούτου εἶναι ἀδύνατον νὰ κατανοηθῇ, ἂν δὲν ἐπιστήσωμεν ἰδιαιτέρως τὴν προσοχὴν μας εἰς τὸ ρῆμα ποῦχομε τοῦ στίχου 2, ὅπερ εἶναι εἰς τὸν πληθυντικὸν καὶ εἰς τὴν πραγματικὴν ἔννοιαν τοῦ ὅρου χρέος (στίχ. 7).

Ἀντικείμενον πωλήσεως εἰς τὸ παρὸν ἐγγράφον εἶναι τὸ ἀμπέλι τῆς Μαργαριτιῶς, ὅπερ εἶχον ἀγοράσει παρ' αὐτῆς ἀμφότεροι οἱ συμβαλλόμενοι, δηλ. ὁ τε ἀγοραστής καὶ

ὁ πωλητής: *ποῦχομε ἀγορά*. Ὁ ὑπαινιγμός ὅτι πρόκειται περὶ ἀγορᾶς γενομένης παρ' αὐτῶν ἀπὸ κοινοῦ εἶναι σαφής. Ἐνισχύεται δὲ καὶ ἀπὸ τὸ Verso, ἐν ᾧ λέγεται ὅτι πρόκειται ἐνταῦθα ἡ *πούλησις τοῦ ἀμπελιοῦ τοῦ μαργαριτιοῦ*, ἐνῶ κανονικῶς θὰ ἔπρεπε νὰ λέγεται ὅτι πρόκειται ἡ «*πούλησις τοῦ ἀμπελιοῦ στὴν ὀρνιθοῦ*», ὁπότε θὰ ἐνοεῖτο τὸ εἰς τὸν πωλητὴν Ἀποστόλον Μπάον καὶ μόνον ἀνῆκον ἀμπέλιον, κείμενον εἰς τὴν θέσιν ταύτην. Ὁ τονισμός τοῦ γεγονότος ὅτι πωλεῖται τὸ ἀμπέλι τοῦ Μαργαριτιοῦ, σκοπὸν ἔχει νὰ ἐξάσῃ τὸ ἕτερον, ὅτι πρόκειται δηλ. περὶ πωλητηρίου τοῦ ἀπὸ κοινοῦ ἀγορασθέντος κτήματος τούτου. Ἄν τοῦτο δεχθῶμεν ὡς ἀναμφισβήτητον — καὶ περὶ τοῦ ὁποίου ἐγὼ εἶμαι πεπεισμένος — τότε ἀμέσως ἀντιλαμβανόμεθα ὅτι ὁ ὅρος *χρέος* δὲν ἔχει τὴν ἔννοιαν ἣν σήμερον ἀποδίδομεν εἰς αὐτόν. Εἶναι, τοῦναντίον, ταυτόσημος πρὸς τὸν ὅρον *dettes actives* (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς *dettes passives*) τῶν ἀρθρῶν 8, 9, 471 καὶ 448 τοῦ γαλλικοῦ ἐμπορικοῦ κώδικος. Ἐν ἄλλοις λόγοις ἡ ὅλη φράσις σημαίνει ὅτι ἐκ τῶν 90 *ρεαλίων* τῶν ἀποτελούντων τὴν συνολικὴν ἀξίαν τοῦ ἀμπελῶνος, ὁ πωλητής Ἀποστόλης Μπάος ἔλαβεν ὅσα ἀνῆκον εἰς αὐτόν = *ἐπάνω εἰς τὸ χρέος μου*, ὅσα δηλ. ὥφειλε ἢ ἐχρεωστεῖτο νὰ τοῦ δοθοῦν *ἀπάνω* εἰς τὴν μερίδα του. Καὶ ἐπειδὴ ἦτο κύριος τοῦ ἡμίσεος ἐξ ἀδικοῦ, ἔλαβε τὸ ἥμισυ τοῦ τιμήματος, ἥτοι *ριάλια* 45. Τὸ *χρέος* δὲ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς *dette active*, ὅπως ἄλλως κυρίως καὶ τὸν τοῦ *χρεωφειλέτου* ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ *creditor*, συναντῶμεν ὅχι μόνον εἰς τὰ νομικὰ κείμενα τῆς βυζαντινῆς καὶ μεταβυζαντινῆς περιόδου, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν. Βλέπε Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ, *Ἡ πρώτη ἐλληνικὴ μετάφρασις τοῦ γαλλικοῦ ἐμπορικοῦ Κώδικος*, ἐν Ἀρχεῖφ τοῦ Ἰδιωτικοῦ Δικαίου 10, 1943, σελ. 371 ἐπ. καὶ 3. Ἐπίσης κατὰ τὸν Α. ΔΡΑΚΑΚΗΝ, *Ἡ Σῦρος ἐπὶ Τουρκοκρατίας*, Α, Ἐρμούπολις 1948, σελ. 199 σημ. 39, ἐν Σύρῳ οἱ δανεισταὶ ἀποκαλοῦνται πάντοτε *χρεωφειλέται*. Βλέπε καὶ τὸ παρ' αὐτοῦ αὐτόθι δημοσιευόμενον ἔγγραφον τῆς 13 Αὐγούστου 1777. Τὸ αὐτὸ ὅμως λεκτέον καὶ περὶ τῶν Ἀθηναίων, ὡς ἀποδεικνύει ἡ *ἀπανταχοῦσα* τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηναίων ὑπὲρ τῆς μονῆς τῆς Φιλοθέης, τοῦ τέλους τοῦ 17^{ου} ἢ τῶν ἀρχῶν τοῦ 18^{ου} αἰῶνος, ἡ δημοσιευομένη ὑπὸ τοῦ Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ, *Μνημεῖα τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων* 1, 2^α ἐκδ. Ἀθῆναι 1891, σελ. 175: *ἐκατεστάθη εἰς πολὺν καὶ ἀφόρητον χρέος... τὸ ταπεινὸν αὐτὸ μοναστήριον εἰς χρεωφειλέτας ἀγαρηνοῦς*. Ὅτι δὲ ταύτην τὴν ἔννοιαν ἔχει ἐνταῦθα ὁ ὅρος *χρέος*, προκύπτει καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς διατυπώσεως (στίχ. 6-7): *ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἔλαβα ἐγὼ ἀπάνω σὲ χρέος μου τὰ μισὰ ριάλια σαρανταπέντε*.

Ἡ ἔννοια τοῦ ὅρου *χρέος* δὲν ἀλλάσσει καὶ ἂν ἀκόμη δεχθῶμεν ὅτι ὁ Ἀποστόλης Μπάος πωλεῖ εἰς τὸν ἐξάδελφόν του Κωνσταντάκην ὁλόκληρον τὸ ἀμπέλι, ἐν τῇ ἐξῆς ὅμως ἐννοίᾳ. Δηλ. ὅτι εἶχε μὲν ἀγοράσει ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ καὶ μόνον ὁλόκληρον τὴν ἀμπελον ἀντὶ ριαλίων 90, ἀλλὰ διὰ χρημάτων ἀμφοτέρων. Ἦδη δὲ ἐκχωρεῖ εἰς τὸν Κωνσταντάκην τὸ εἰς αὐτόν ἀνῆκον ἥμισυ, πωλεῖ δὲ συγχρόνως εἰς αὐτόν καὶ τὴν ἰδικήν του μερίδα. Μὴ δυνάμενος ὅμως νὰ κάμῃ τὴν διαστολὴν μεταξὺ τῶν δύο ἐννοιῶν,

ἦτοι τῆς τῆς ἐκχωρήσεως ἀπὸ τῆς τῆς πωλήσεως, καταφεύγει εἰς τὴν πώλησιν, ἐφ' ἧς παρακρατεῖ τὸ εἰς αὐτὸν ἀνήκον ἡμῖς τοῦ ὀλικοῦ τιμήματος. Καίτοι ἡ λύσις αὕτη μοι φαίνεται ὡς ὀλιγώτερον πιθανή.

Ἐὰν ἤδη θεωρήσωμεν τὴν πρώτην λύσιν ὡς τὴν πλέον πιθανήν, τὴν προσοχὴν κινεῖ ἀναγκαίως καὶ τὸ ἄλλο γεγονός, ὅτι οἱ συμβαλλόμενοι ἄλλον τρόπον πρὸς πώλησιν τῆς ἐξ ἀδαιρέτου μερίδος ὑπὸ τοῦ ἐνὸς συγκυρίου εἰς τὸν ἕτερον δὲν εὗρισκουν, εἰμὴ τὸν τῆς πωλήσεως ὀλοκλήρου τοῦ κτήματος εἰς τὸν Κωνσταντάκην Μπάον. Οὕτως ἡ κυριότης τοῦ ὅλου μετατίθεται πλέον εἰς τοῦτον, ὁ δὲ πωλητὴς παρακρατεῖ τὸ εἰς αὐτὸν ἀνήκον ἡμῖς ἐκ τοῦ τιμήματος = ἔλαβα ἐγὼ ἀπάνω στὸ χρέος μου τὰ μισὰ ριάλια, ὡς κύριος τοῦ ἡμίσεος ἐξ ἀδαιρέτου. Ἡ λύσις αὕτη μάλιστα θὰ ἦτο φυσική, ἂν καθ' οἷονδήποτε τρόπον ἠδυνάμεθα νὰ ἐξακριβώσωμεν μήπως εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν ἡ ἄμπελος εἶχεν ἀγορασθῇ ἀντὶ μικροτέρου τιμήματος, ἥδη δὲ ὅτε ὁ Κωνσταντάκης ἠθέλησε ν' ἀγοράσῃ τὸ ἡμῖς τοῦ Ἀποστόλη, συνεφωνήθη νέα τιμὴ μεταξὺ τῶν συγκυρίων, ὁπότε ἐν ἀδυναμίᾳ εὗρισκόμενοι οἱ συμβαλλόμενοι ὅπως διατυπώσουν πάντα ταῦτα, προέκρινον τὴν ἐν τῷ ἐγγράφῳ διατύπωσιν.

Τὸ ἐγγραφοὺν εἶναι ἰδιωτικόν, ἐγράφη δὲ ὀλόκληρον διὰ χειρὸς αὐτοῦ τούτου τοῦ πωλητοῦ τῆς ἡμισείας μερίδος Ἀποστόλη Μπάον. Φαίνεται δὲ ἐκ τούτου, ὅτι ἐν Σίφνῳ ἴσχυε κανὼν ὅμοιος πρὸς τὰ ἀρχαῖα ἐν ἔτει δὲ 1864 καταγραφέντα ἔθιμα τῆς νήσου Καρπάθου, καθ' ἃ: *Πωλητήριον γεγραμμένον διὰ χειρὸς τοῦ πωλητοῦ καὶ ἄνευ μαρτύρων, ὡσαύτως (δηλ. ὅπως καὶ τὸ ἀπλῶς ὑπογεγραμμένον παρὰ τοῦ πωλητοῦ καὶ μαρτύρων — ἄρθρ. α') θέλει ἰσχύει καὶ παραμένει στερεὸν* (Μ. Γ. ΜΙΧΗΛΙΔΟΥ-ΝΟΥΑΡΟΥ, *Νομικὰ Ἔθιμα τῆς νήσου Καρπάθου τῆς Δωδεκανήσου*, Ἀθῆναι 1926 Κεφ. ΣΤ' ἄρθρ. β' σελ. 25, ἀνατυπωθὲν ὑπὸ ΖΕΠΩΝ ἐν *Jus Graecoromanum* 8, Ἀθῆναι 1931, σελ. 573). Ἐπομένως ἡ πώλησις καὶ ἡ μεταβίβασις γίνεται δι' ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου. Περὶ τῆς σημασίας δὲ τοῦ γεγονότος τούτου καθὼς καὶ περὶ τῆς *traditio cartae* καὶ *per cartam* κλπ. βλέπε κυρίως 7.

Τὸ τίμημα ὁρίζεται εἰς ριάλια. Περὶ τούτων βλέπε 6. *Ριάλια* καταλείπει διὰ τὸ *σαρατάρι* (σαρανταλείτουργον) τῆς συζύγου του καὶ ὁ διαθέτης ἐν τῇ διαθήκῃ XXIV 13 (1726 ἔτους)· ὁρίζεται τὸ τίμημα ἐν τῷ πωλητηρίῳ XXXIX, 7 (ἔτους 1772)· τὸ δάνειον ἐν τῷ ἐνυποθήκῳ δανείῳ XLVI, 5 (ἔτους 1782) ἐν Σ. ΣΚΟΠΕΤΕΑ, *Ἐγγραφα ἰδιωτικὰ ἐκ Δ. Μάνης τῶν ἐτῶν 1547-1830*, Ἀθῆναι 1950 (Ἀνάτυπον ἐκ τῆς ἐπετηρίδος τοῦ Ἀρχείου τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν τεῦχος 3, 1950).

- 1 μὲ τὸ παρόν μου φανερώνω ὅτι πονλῶ καὶ πα-
- 2 ραδίνω τὸ ἀμπέλι ποῦχομε ἀγορὰ ἀπὸ τὸ μαρ-
- 3 γαριτὸ θυγάτηρ τοῦ ποτὲ φιλιππάκη γοζαδίνου λε-